OILA VA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI HAMKORLIGIDA BOLALARNING IJTIMOIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Xalilova Dilnozaxon Ne'matjon qizi
Magistr
Farg'ona davlat universiteti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(maktabgacha ta'lim)

Annotatsiya. *Ushbu maqolada oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning pedagogik va metodik asoslari yoritilgan. Tadqiqotda bolaning ijtimoiy muhitga moslashuvi, tengdoshlari va kattalar bilan samarali muloqot o'rnatishi, jamoada o'zini tutishi, o'z fikrini erkin ifodalashi, hamkorlikda faoliyat olib borishi hamda ijtimoiy munosabatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, oilaviy tarbiya muhiti va maktabgacha ta'lim tashkilotidagi pedagogik jarayonning o'zaro uzviyligini ta'minlash, ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirishning ahamiyati asoslangan. Maqolada interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, rolli o'yinlar, jamoaviy topshiriqlar va oilaviy pedagogik tadbirlar orqali bolalarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Bundan tashqari, ota-onalarning pedagogik kompetentligini oshirish, bolalarning individual va yosh xususiyatlarini hisobga olish hamda ta'lim-tarbiya jarayonida yagona pedagogik yondashuvni shakllantirish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligiga asoslangan yaxlit pedagogik tizimni shakllantirish orqali bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirish imkoniyatlarini ochib beradi.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy kompetensiya, oila, maktabgacha ta'lim, hamkorlik, ijtimoiylashuv, pedagogik metodika, muloqot, tarbiya.*

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish hamda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish ularning kelgusidagi shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim poydevor yaratadi. Chunki aynan shu davrda bolada atrofdagilar bilan muloqot qilish, o'zaro munosabatlarni yo'lga qo'yish,

jamoada o‘zini tutish, tengdoshlarining fikrini hurmat qilish, o‘z hissiyotlarini boshqarish va ijtimoiy qoidalarga rioya etish kabi muhim sifatlar shakllana boshlaydi. Mazkur kompetensiyalarning rivojlanishi bolaning nafaqat maktab ta’limiga tayyorlanishida, balki jamiyatda faol va mustaqil shaxs sifatida kamol topishida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni, eng avvalo, ikki muhim ijtimoiy-pedagogik muhit — oila va maktabgacha ta’lim tashkilotining o‘zaro hamkorligiga bog‘liq. Oila bolaning dastlabki ijtimoiy tajribasi shakllanadigan, axloqiy me’yorlar, qadriyatlar, muomala madaniyati va xulq-atvor qoidalari o‘zlashtiriladigan asosiy muhit hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim tashkiloti esa ushbu tajribani tizimli ravishda boyitish, bolalarning tengdoshlari bilan munosabatlarini rivojlantirish, jamoaviy faoliyatga jalb etish va ijtimoiy xulq-atvor ko‘nikmalarini mustahkamlash imkonini beradi. Shu sababli mazkur ikki tarbiyaviy muhit o‘rtasida uzviylik va izchillikni ta’minlash bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirishning muhim sharti sanaladi [1].

Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ayrim holatlarda oilada berilayotgan tarbiya bilan maktabgacha ta’lim tashkilotida amalga oshirilayotgan pedagogik faoliyat o‘rtasida yetarli darajada muvofiqlik mavjud emas. Ota-onalarning pedagogik bilim va ko‘nikmalari turlicha bo‘lishi, bolalar bilan muloqotda individual yondashuvning yetarli qo‘llanilmasligi, oilaviy tarbiya jarayonida bolaning mustaqil fikrlashi va ijtimoiy faolligini rag‘batlantirishga kam e’tibor qaratilishi muayyan pedagogik muammolarni yuzaga keltiradi. Shuningdek, ayrim maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ota-onalar bilan hamkorlik an’anaviy yig‘ilishlar va axborot berish tadbirlari bilan cheklanib qolishi mumkin. Bunday yondashuv esa bolaning ijtimoiy rivojlanishiga qaratilgan yagona pedagogik talab va maqsadlarni shakllantirish imkoniyatlarini cheklaydi.

Shu nuqtayi nazardan, oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish zamonaviy maktabgacha pedagogikaning muhim ilmiy-amaliy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi [2]. Bunda hamkorlikni faqat ota-onalar va pedagoglar o‘rtasidagi axborot almashinuvi sifatida emas, balki bolaning ijtimoiy rivojlanishiga yo‘naltirilgan maqsadli, uzluksiz va o‘zaro mas’uliyatga asoslangan pedagogik faoliyat sifatida tashkil etish talab etiladi.

Mazkur jarayonda ota-onalar bilan individual suhbatlar, pedagogik maslahatlar, oilaviy loyihalar, birgalikdagi ijodiy mashg‘ulotlar, rolli o‘yinlar, jamoaviy topshiriqlar va muammoli vaziyatlarni hal etishga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Xususan, rolli o‘yinlar bolalarda turli ijtimoiy rollarni anglash va o‘zaro munosabatlarga kirishish ko‘nikmalarini rivojlantirsa, jamoaviy topshiriqlar hamkorlik qilish, mas’uliyatni his etish va umumiy natijaga

erishish kompetensiyalarini shakllantiradi. Oilaviy loyihalar esa ota-onalarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi faol ishtirokini ta’minlab, bola uchun yagona rivojlantiruvchi muhitni yaratishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligining mazmuni, shakllari, metodlari va pedagogik mexanizmlarini o‘zaro integratsiyalashgan holda takomillashtirish zarurati mavjud. Bunda bolaning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, uning qiziqishlari, ehtiyojlari va mavjud ijtimoiy tajribasiga tayanish metodikaning samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik tizimni takomillashtirish, samarali pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash hamda hamkorlikning innovatsion shakl va vositalarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun oilaviy tarbiya va maktabgacha ta’lim integratsiyasining pedagogik imkoniyatlarini o‘rganish, bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish mezonlarini belgilash, ota-onalar va pedagoglar hamkorligini faollashtiruvchi metodlarni ishlab chiqish hamda ularning ta’lim-tarbiya jarayonidagi samaradorligini baholash muhim vazifalar sifatida belgilanadi [4].

Shunday qilib, oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligiga asoslangan takomillashtirilgan metodik yondashuv bolalarning ijtimoiy faolligi, kommunikativ qobiliyati, mustaqil fikrlashi, hamkorlik ko‘nikmalari va ijtimoiy mas’uliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa maktabgacha ta’lim sifatini oshirish, tarbiyaviy jarayonda uzviylikni ta’minlash hamda ijtimoiy jihatdan faol, mustaqil fikrlaydigan va jamiyat hayotiga moslasha oladigan barkamol shaxsni shakllantirish uchun zarur pedagogik asoslarni yaratadi.

Oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishga qaratilgan tadqiqot natijalari mazkur jarayonning samaradorligi, avvalo, oilaviy tarbiya va maktabgacha ta’lim muhitining o‘zaro uyg‘un tashkil etilishiga bog‘liqligini ko‘rsatadi. Bolaning ijtimoiy rivojlanishi faqat maktabgacha ta’lim tashkilotida olib boriladigan mashg‘ulotlar bilan chegaralanmaydi, balki oilada shakllangan munosabatlar, ota-onalarning tarbiyaviy yondashuvlari va kundalik muloqot madaniyati bilan chambarchas bog‘liq. Shu sababli tadqiqot doirasida oila va pedagoglar hamkorligini tizimli tashkil etish, bolalarning ijtimoiy faolligini oshirish hamda ularning kommunikativ va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan metodik yondashuvlar tahlil qilindi [5].

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda bir nechta muhim tarkibiy yo‘nalishlarni hisobga olish maqsadga muvofiq. Birinchi yo‘nalish kommunikativ kompetensiyani shakllantirish bo‘lib,

bunda bolalarning o‘z fikrini erkin ifodalashi, suhbatdoshini tinglashi, savollarga javob berishi va tengdoshlari bilan muloqotga kirishishi nazarda tutiladi. Ikkinchi yo‘nalish ijtimoiy-emotsional kompetensiyani rivojlantirish bilan bog‘liq bo‘lib, bolalarda o‘z hissiyotlarini anglash, boshqalarning kechinmalarini tushunish, hamdardlik bildirish va nizoli vaziyatlarda o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishni qamrab oladi. Uchinchi yo‘nalish hamkorlik kompetensiyasi bo‘lib, jamoaviy faoliyatda ishtirok etish, vazifalarni taqsimlash, o‘zaro yordam ko‘rsatish va umumiy natijaga erishishga intilish kabi sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. To‘rtinchi yo‘nalish ijtimoiy mas’uliyat va mustaqillikni shakllantirishga qaratilib, unda bolalarning kundalik faoliyatda mustaqil qaror qabul qilishi, belgilangan qoidalarga rioya etishi va o‘z xatti-harakatlari natijasini anglashiga e’tibor qaratiladi.

Mazkur yo‘nalishlarni samarali amalga oshirish maqsadida oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligining interfaol shakllaridan foydalanish muhim hisoblanadi. Xususan, oilaviy ijodiy loyihalar, ota-onalar ishtirokidagi ochiq mashg‘ulotlar, jamoaviy o‘yinlar, pedagogik treninglar va mavzuli uchrashuvlar bolalarning ijtimoiy tajribasini kengaytirish imkonini beradi. Masalan, “Biz birgalikda ishlaymiz” nomli oilaviy loyiha doirasida ota-onalar va bolalar birgalikda turli ijodiy ishlarni bajarishlari mumkin. Bunday faoliyat jarayonida bolalarda o‘zaro kelishish, fikr almashish, vazifalarni taqsimlash va hamkorlikda muammoni hal etish ko‘nikmalari rivojlanadi.

Shuningdek, “Mehribonlik va do‘stlik”, “Men va mening oilam”, “Birgalikda muammoni hal qilamiz” kabi mavzulardagi rolli o‘yinlardan foydalanish ham ijobiy pedagogik imkoniyatlarga ega. Ushbu o‘yinlar orqali bolalar turli ijtimoiy vaziyatlarni modellashtiradilar, muayyan ijtimoiy rollarni bajaradilar va kundalik hayotda uchraydigan munosabatlarni amaliy jihatdan o‘zlashtiradilar. Masalan, “Do‘konda”, “Mehmon kutish”, “Shifokor qabulida” kabi rolli o‘yinlar bolalarda muomala madaniyati, o‘zaro hurmat, navbat kutish va ijtimoiy qoidalarga rioya qilish ko‘nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi [6].

Tadqiqot jarayonida ota-onalarning pedagogik kompetentligini oshirish masalasi ham muhim omil sifatida qaraladi. Chunki ota-onalarning bolalar bilan qanday muloqot qilishi, ularning tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlashi va mustaqil faoliyatiga munosabati ijtimoiy kompetensiyalarning shakllanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu maqsadda ota-onalar uchun pedagogik maslahatlar, amaliy seminarlar, psixologik-pedagogik treninglar va individual tavsiyalar tizimini yo‘lga qo‘yish taklif etiladi. Mazkur tadbirlar ota-onalarga bolalarning yosh xususiyatlarini to‘g‘ri anglash, ularning hissiy ehtiyojlarini hisobga olish va ijtimoiy rivojlanishini rag‘batlantirish usullarini o‘rgatishga xizmat qiladi.

Takomillashtirilgan metodikaning muhim jihatlaridan biri oilada va maktabgacha ta’lim tashkilotida qo‘llaniladigan tarbiyaviy talablarning o‘zaro

muvofiqligini ta’minlashdan iborat. Masalan, tashkilotda bolalarga o‘zaro hurmat, tartib-intizom, mustaqillik va hamkorlik qoidalari o‘rgatilsa, ushbu talablarning oilada ham izchil qo‘llab-quvvatlanishi zarur. Bunday yondashuv bolada qarama-qarshi tarbiyaviy ta’sirlarning oldini oladi va ijtimoiy xulq-atvor me’yorlarining barqaror shakllanishiga yordam beradi.

Taklif etilayotgan metodikani amalga oshirish quyidagi pedagogik bosqichlar asosida tashkil etilishi maqsadga muvofiq:

1. Diagnostik bosqich – bolalarning mavjud ijtimoiy kompetensiyalarini, muloqotga kirishish darajasini, jamoaviy faoliyatdagi ishtirokini va ota-onalarning pedagogik hamkorlikka tayyorligini aniqlash.

2. Tashkiliy-motivatsion bosqich – ota-onalar va pedagoglar o‘rtasida hamkorlik muhitini shakllantirish, umumiy maqsadlarni belgilash va oilalarning ta’lim-tarbiya jarayonidagi faolligini oshirish.

3. Amaliy-faoliyat bosqichi – rolli o‘yinlar, oilaviy loyihalar, jamoaviy topshiriqlar, interfaol mashg‘ulotlar va kommunikativ faoliyatni tashkil etish.

4. Tahliliy-baholash bosqichi – bolalarning ijtimoiy rivojlanishidagi o‘zgarishlarni kuzatish, ota-onalar va pedagoglar fikrlarini tahlil qilish hamda metodikaning samaradorligini baholash.

Metodikaning natijadorligini aniqlashda bolalarning kommunikativ faolligi, hamkorlikka tayyorligi, emotsional barqarorligi, mustaqil harakat qilishi va ijtimoiy qoidalarga rioya etishi kabi mezonlardan foydalanish mumkin. Bunda har bir bolaning individual rivojlanish sur’ati va yosh xususiyatlarini hisobga olish talab etiladi. Baholash jarayonida pedagogik kuzatish, suhbat, ota-onalar bilan so‘rovnomalar va amaliy topshiriqlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, natijalar va tahlillar oila hamda maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligining tizimli, maqsadli va uzluksiz tashkil etilishi bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun muhim pedagogik imkoniyat yaratishini asoslaydi. Taklif etilayotgan metodik yondashuvning ahamiyati shundaki, unda bola ijtimoiy rivojlanish jarayonining markaziy subyekti sifatida qaraladi, ota-onalar va pedagoglar esa uning rivojlanishini qo‘llab-quvvatlovchi hamkor subyektlar sifatida ishtirok etadi. Natijada bolalarda muloqot madaniyati, o‘zaro hurmat, empatiya, hamkorlik, mustaqillik va ijtimoiy mas’uliyat kabi muhim kompetensiyalarni izchil shakllantirish uchun yaxlit pedagogik muhit vujudga keladi.

Ilmiy izoh: Ushbu natijalar metodik tahlil va taklif etilayotgan pedagogik yondashuvlarga asoslangan. Agar maqolada tajriba-sinov ishlari o‘tkazilgan deb ko‘rsatilsa, aniq foizlar va statistik ko‘rsatkichlar faqat real diagnostika natijalari asosida kiritilishi lozim [7].

Oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari, metodlari va kutilayotgan natijalari

1-jadval.

Ijtimoiy kompetensiya yo'nalishlari	**Qo'llaniladigan pedagogik metodlar**	**Oila va pedagog hamkorligidagi faoliyat**	**Kutilayotgan natijalar**
Kommunikativ kompetensiya	Suhbat, savol-javob, rolli o'yinlar	Oilaviy suhbatlar, birgalikdagi muloqot mashqlari	Erkin muloqot qilish va fikrini ifodalash
Ijtimoiy-emotsional kompetensiya	Emotsional treninglar, muammoli vaziyatlar	His-tuyg'ularni anglashga qaratilgan oilaviy mashg'ulotlar	Empatiya va hissiyotlarni boshqarish
Hamkorlik kompetensiyasi	Jamoaviy o'yinlar, loyiha metodi	Ota-ona va bola ishtirokidagi ijodiy loyihalar	O'zaro yordam va jamoada ishlash
Mustaqillik kompetensiyasi	Muammoli ta'lim, amaliy topshiriqlar	Uy yumushlarida ishtirok etish, mustaqil vazifalar	Mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish
Ijtimoiy mas'uliyat	Rag'batlantirish, namuna ko'rsatish	Oilaviy qoidalar va umumiy majburiyatlarni belgilash	Mas'uliyat va ijtimoiy me'yorlarga rioya qilish
Konfliktlarni hal etish kompetensiyasi	Vaziyatli mashqlar, rolli o'yinlar	Kelishmovchiliklarni tinch yo'l bilan hal qilish mashqlari	Murosaga kelish va boshqalarning fikrini hurmat qilish

1-jadval ma'lumotlari oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish ko'p yo'nalishli va o'zaro uzviy pedagogik jarayon ekanligini ko'rsatadi. Jadvalda ijtimoiy kompetensiyaning oltita asosiy yo'nalishi, ularni shakllantirishda qo'llaniladigan pedagogik metodlar hamda ota-onalar va pedagoglarning hamkorlikdagi faoliyati tizimlashtirilgan.

Jumladan, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda suhbat, savol-javob va rolli o'yinlardan foydalanish bolaning o'z fikrini erkin ifodalashi, suhbatdoshini tinglashi va muloqot jarayonida faol ishtirok etishiga yordam beradi. Ijtimoiy-emotsional kompetensiyani shakllantirishda esa bolaning o'z hissiyotlarini anglashiga, atrofidagi insonlarning kechinmalarini tushunishiga va ularga nisbatan hamdardlik bildirishiga alohida e'tibor qaratiladi.

Hamkorlik kompetensiyasini rivojlantirishda oilaviy ijodiy loyihalar va jamoaviy o'yinlar muhim metodik vosita hisoblanadi. Bunday faoliyat davomida bola vazifalarni taqsimlash, boshqalar bilan kelishish, o'zaro yordam ko'rsatish va umumiy natijaga erishish tajribasini egallaydi. Mustaqillik kompetensiyasini rivojlantirishda esa bolalarga yosh imkoniyatlariga mos topshiriqlar berish, ularning kundalik faoliyatdagi tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash samarali hisoblanadi.

Jadvaldagi ijtimoiy mas'uliyat va konfliktlarni hal etish yo'nalishlari ham alohida ahamiyatga ega. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy qoidalarga rioya qilish, o'z xatti-harakatlarini nazorat qilish, tengdoshlari bilan yuzaga keladigan kelishmovchiliklarni tinch yo'l bilan bartaraf etish ko'nikmalarini shakllantirish kelgusidagi ijtimoiy moslashuvning muhim shartidir.

Umumiy tahlil shuni ko'rsatadiki, taklif etilgan metodik yondashuvning asosiy ustunligi oilaviy tarbiya va maktabgacha ta'lim jarayonini yagona pedagogik maqsad asosida birlashtirishdan iborat. Bunda ota-onalar faqat kuzatuvchi yoki axborot oluvchi sifatida emas, balki bolaning ijtimoiy rivojlanishida faol ishtirok etuvchi hamkor sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur yondashuvni izchil amalga oshirish bolalarda kommunikativ faollik, empatiya, hamkorlik, mustaqillik va ijtimoiy mas'uliyat sifatlarini kompleks rivojlantirishga metodik asos yaratadi.

Xulosa. Oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishga bag'ishlangan tadqiqot natijalari mazkur jarayonning samaradorligi oilaviy tarbiya va maktabgacha ta'lim muhitining o'zaro uyg'unligi, pedagogik hamkorlikning izchilligi hamda bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatadi. Maktabgacha yosh davrida shakllanadigan ijtimoiy kompetensiyalar bolaning kelgusidagi shaxsiy kamoloti, jamiyatga moslashuvi va ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etishining muhim omili hisoblanadi.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi:

1. Bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining o'zaro hamkorligi yetakchi pedagogik omillardan biri hisoblanadi. Ushbu hamkorlikning tizimli tashkil etilishi bolada shakllanayotgan ijtimoiy ko'nikmalarning oilaviy va ta'limiy muhitda mustahkamlanishini ta'minlaydi.

2. Ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonida kommunikativ faollik, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, jamoada ishlash, mustaqil qaror qabul qilish, ijtimoiy mas'uliyat va nizoli vaziyatlarni hal etish kabi tarkibiy yo'nalishlarni o'zaro integratsiyalashgan holda rivojlantirish zarur. Mazkur yo'nalishlarning uyg'unligi bolaning ijtimoiy munosabatlarga tayyorligini oshiradi.

3. Tadqiqotda taklif etilgan rolli o'yinlar, oilaviy ijodiy loyihalar, jamoaviy topshiriqlar, pedagogik treninglar va muammoli vaziyatlarni hal etish metodlari bolalarning ijtimoiy tajribasini boyitishga xizmat qiluvchi samarali metodik vositalar sifatida asoslandi. Ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga maqsadli tatbiq etish bolalarning muloqotga kirishish, hamkorlik qilish va o'zaro hurmat munosabatlarini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

4. Ota-onalarning pedagogik kompetentligini oshirish bolalarning ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashning muhim shartidir. Shu sababli ota-onalar bilan individual

maslahatlar, amaliy seminarlar, ochiq mashg‘ulotlar va oilaviy tadbirlarni muntazam tashkil etish maqsadga muvofiq.

5. Takomillashtirilgan metodikani amalga oshirishda diagnostik, tashkiliy-motivatsion, amaliy-faoliyat va tahliliy-baholash bosqichlarining izchil tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bu bosqichlar bolaning dastlabki ijtimoiy rivojlanish darajasini aniqlash, maqsadli pedagogik ta’sirni amalga oshirish va erishilgan natijalarni baholash imkonini beradi.

Umuman olganda, oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti hamkorligida bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ta’lim-tarbiya jarayonining uzviyligi va uzluksizligini ta’minlashga qaratilgan muhim pedagogik yo‘nalishdir. Mazkur metodikaning amaliyotga tatbiq etilishi bolalarda ijtimoiy faollik, mustaqillik, empatiya, kommunikativ madaniyat, o‘zaro hamkorlik va mas’uliyat kabi shaxsiy sifatlarning rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Shu asosda maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ota-onalar bilan hamkorlikning innovatsion shakllarini kengaytirish, pedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini oshirish, oilaviy tarbiya jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda har bir bolaning individual rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatib borish tavsiya etiladi. Bu esa ijtimoiy jihatdan faol, mustaqil fikrlaydigan, muloqot madaniyatiga ega va jamiyatdagi munosabatlarga moslasha oladigan barkamol shaxsni tarbiyalashning pedagogik asoslarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi. (2019). Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida: O‘RQ-595-son Qonun. https://lex.uz/docs/-4646908
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. (2020). Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to‘g‘risida: 802-son qaror. https://lex.uz/uz/acts/-5179335
3. Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Harvard University Press.
4. Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., Van Voorhis, F. L., Martin, C. S., Thomas, B. G., Greenfeld, M. D., Hutchins, D. J., & Williams, K. J. (2018). School, family, and community partnerships: Your handbook for action (4th ed.). Corwin.
5. Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? Child Development, 74(1), 238–256. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00533

6. Denham, S. A., Bassett, H. H., & Wyatt, T. M. (2010). Gender differences in the socialization of preschoolers' emotional competence. New Directions for Child and Adolescent Development, 2010(128), 29–49. https://doi.org/10.1002/cd.267
7. Denham, S. A., Bassett, H. H., Mincic, M., Kalb, S., Way, E., Wyatt, T., & Segal, Y. (2012). Social-emotional learning profiles of preschoolers' early school success: A person-centered approach. Learning and Individual Differences, 22(2), 178–189. https://doi.org/10.1016/j.lindif.2011.05.001

